

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS „GIRSTUČIO“ BASEINE TYRIMO

2022 m. kovo 10 d. Nr. (22)SN-213)SP-14
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau vadinama ir Tarnyba) 2021 m. gruodžio 16 d. buvo gautas pareiškėjos Ž. P. (toliau – Pareiškėja) skundas dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu teikiant paslaugas „Girstučio“ baseine (UAB „Sporto infrastruktūra“; toliau vadinama ir Bendrove).

Skunde buvo nurodyta, kad Pareiškėja 2021 m. gruodžio 15 d. nuvyko į „Girstučio“ baseiną Kaune. Pareiškėja rašė, kad turėjo galimybių pasą. Į baseiną nuvyko su vienuolikmete dukra. „Girstučio“ baseino darbuotojai, pastebėję, kad Pareiškėja yra neregė, pusę valandos atsisakė ją ir jos dukrą įleisti į baseiną, nors šiame baseine, taip pat ir kituose, ji buvo lankiusis jau anksčiau, kai vaikai dar buvo gerokai mažesni. Darbuotojos motyvavo tuo, kad Pareiškėja, turėdama regos negalią, negali prižiūrėti savo vaiko, todėl negali būti įleista į baseiną. Pareiškėja pabrėžė, kad viena augina du vaikus, jokia pagalba vaikų priežiūros srityje negalią turintiems asmenims nėra numatyta. Baseino darbuotojos nurodė, kad Pareiškėja pati negali prižiūrėti vaikų baseine. Pareiškėja ir jos dukra jautėsi įskaudintos dėl tokio nepagarbaus ir neetiško elgesio su jomis. Po pusvalandžio „Girstučio“ baseino darbuotojos rado tinkamą sprendimą – paprašė gelbėtojo labiau atkreipti dėmesį į Pareiškėją ir jos dukrą, jei joms iš tiesų prireiktų pagalbos. Gelbėtojas maloniai sutiko ir Pareiškėja ir jos duktė, pagaliau susimokėjusios, buvo įleistos. Tačiau po tokio nemalonaus ir varginančio sutikimo Pareiškėja ir jos dukra jautėsi įskaudintos, pažemintos ir nesmagiai nusiteikusios, todėl dukra pasiūlė nebesimaudyti, o eiti namo, nes nuotaika buvo sugadinta. Dėl šios priežasties jos nebeprasinaudojo baseino paslaugomis ir tiesiog išėjo namo.

Pareiškėja Tarnybos prašė išsiaiškinti, ar pagal teisės aktus Pareiškėja galėjo eiti su vaikais į baseiną, nes anksčiau Pareiškėja kartu su mažais vaikais buvo įleista į „Girstučio“ baseiną (gali pagrįsti tai įrodymais).

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2021 m.

gruodžio 21 d. raštu Nr. (21)SN-213)S-696 kreipėsi į Bendrovę ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar 2021 m. gruodžio 15 d. Pareiškėja buvo atvykusi į „Girstučio“ baseiną; ar Pareiškėjai buvo sudarytos galimybės pasinaudoti teikiamomis paslaugomis; jei ne – dėl kokių priežasčių; ar regos negalią turintis asmenys gali pasinaudoti „Girstučio“ baseino paslaugomis kartu su savo vaikais; jei ne – buvo paprašyta pateikti tai pagrindžiančius įrodymus; kaip „Girstučio“ baseinas užtikrina, kad negalią turintis asmenys arba jų prižiūrimi asmenys galėtų gauti siūlomas baseino paslaugas lygiai su kitais asmenimis; ar baseinas teikia kokią nors informaciją apie asmenų su negalia aptarnavimą teikiant paslaugas.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą, su atliekamu tyrimu susijusią, informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t è:

2022 m. sausio 3 d. Tarnyboje buvo gautas Bendrovės 2021 m. gruodžio 31 d. raštas Nr. S-7 „Rašytiniai paaiškinimai“, kuriuo buvo pateikiami atsakymai į Tarnybos pateiktus klausimus.

Bendrovė pateikė tokią informaciją:

„UAB „Sporto infrastruktūra“ visiškai nesutinka, kad „Girstučio“ baseine Pareiškėja buvo ar galėjo būti diskriminuojama negalios pagrindu, o Pareiškėjos nurodytos aplinkybės nėra teisingos. Pateikiame tikslią informaciją apie Pareiškėjos apsilankymą „Girstučio“ baseine, taip pat atsakome į Tarnybos užduotus klausimus.

Klausimas: ar 2021-12-15 Pareiškėja buvo atvykusi į „Girstučio“ baseiną? Ar Pareiškėjai buvo sudarytos galimybės pasinaudoti teikiamomis paslaugomis? Jeigu ne – dėl kokių priežasčių?

Pareiškėja kartu su nepilnamečiu vaiku į „Girstučio“ baseiną atvyko 2021-12-15, 17:42 val. „Girstučio“ baseino administratorė paklausė Pareiškėjos, ar ji pirmą kartą lankosi „Girstučio“ baseine, Pareiškėja patikino, jog lankėsi ankščiau. Patikrinus Pareiškėjos asmens duomenis baseino valdymo sistemoje (nSoft), Pareiškėjos asmens duomenų nebuvo rasta, todėl Pareiškėjos buvo paprašyta užpildyti kliento anketą. Pažymime, jog klientų asmens duomenys yra ištrinami praėjus 3 (trims) metams po paskutinio kliento apsilankymo, todėl, suėjus šiam terminui, klientas traktuojamas kaip naujas klientas, kuris privalo iš naujo pateikti informaciją apie save, supildyti anketas ir pasirašyti dokumentus. Kai reikėjo pildyti anketą, paaiškėjo, jog klientė turi negalią (Pareiškėja patvirtino, jog yra neregė). Pildant anketą yra įtrauktas punktas, kad klientas sutinka su

„Girstučio“ baseino vidaus tvarkos taisyklėmis ir yra atsakingas už vaikų saugumą. Administratorės, vadovaudamosi Baseino vidaus tvarkos taisyklių 9 ir 10 punktais, paaiškino šias taisykles ir pasiteiravo Pareiškėjos, kas bus atsakingas už vaiko saugumą, ir ar ji pati galės pasirūpinti savimi. Pareiškėja atsakė, kad jos nepilnametė dukra yra jos lydintis asmuo. „Girstučio“ baseino vidaus tvarkos taisyklių 10 punktas numato, kad negalią turintys asmenys, kuriems dėl jų sveikatos būklės yra reikalinga kito asmens priežiūra, Baseine gali lankytis tik lydimi jį prižiūrinčio pilnamečio asmens. Pareiškėja nesutiko, kad ją turi lydėti suaugęs asmuo, taip pat nesutiko, kad jos nepilnamečiui vaikui yra būtina suaugusiojo priežiūra baseine.

Visgi, „Girstučio“ baseino administratorės ieškojo būdų, kaip galėtų šią situaciją išspręsti, nes Pareiškėja ne tik turėjo negalią, dėl kurios jai vienai būti baseine būtų nesaugu ir jos nelydėjo suaugęs asmuo, bet kartu Pareiškėja atsivedė ir nepilnametį vaiką, už kurio priežiūrą ji taip pat turėtų būti atsakinga, tačiau objektyviai to negalėtų padaryti, turėdama negalią (aklumą), taigi tiek Pareiškėjai, tiek jos nepilnametei dukrai baseine lankytis be lydinčio pilnamečio asmens yra nesaugu. Atsižvelgiant į šias aplinkybes ir įvertinusios tai, kad tuo metu baseine dirbo keturi gelbėtojai, „Girstučio“ baseino administracijos darbuotojos pakvietė vyriausiąjį gelbėtoją ir pasiūlė Pareiškėjai jo palydą, būnant baseino erdvėje. Šalims suradus bendrą sprendimą keblioje situacijoje, vyriausiasis gelbėtojas Pareiškėją ir jos nepilnametę dukrą palydėjo iki persirengimo kambarių ir sutarė, kad jas persirengusias pasitiks baseino erdvėje, visgi, vyriausiasis gelbėtojas Pareiškėjos ir jos dukros nesulaukė, nes Pareiškėja su vaiku nusprendė išeiti.

Nuo Pareiškėjos atvykimo į „Girstučio“ baseino administraciją iki praėjimo pro turniketą (yra vaizdo įrašas, nuo atvykimo 17:42 val. iki praėjimo pro turniketą 17:55 val.) praėjo 13 minučių. Pareiškėjos aptarnavimo laikas buvo sąlyginai trumpas, atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėja turėjo užpildyti anketą, jai buvo paaiškintos saugumo ir vidaus taisyklės, kurių ji negalėjo perskaityti, ir buvo rastas sprendimo būdas, kaip įgyvendinti Pareiškėjos norą patekti į baseiną, nesant jai lydinčio suaugusiojo asmens, be to, jai esant su nepilnamečiu vaiku, kurio saugumo baseine negalėtų užtikrinti.

Taigi, Pareiškėjos skunde nurodytos aplinkybės, kad „Girstučio“ baseino administracija pusę valandos atsisakė ją įleisti, neatitinka tikrovės. UAB „Sporto infrastruktūra“ gali pateikti vaizdo įrašą, kuriame matyti Pareiškėjos atvykimas, dokumentų pildymas ir aiškinimas, situacijos sprendimas ir praėjimas pro turniketą, kurie truko viso 13 minučių.

Pareiškėja nuo atvykimo elgėsi gana konfliktiškai, o išeidama šaukė ant administracijos darbuotojų, grasino ir linkėjo sunkaus gyvenimo. Situaciją matė ir patvirtino keletas šalia buvusių žmonių. Sekančią dieną administratorės susisiekė su Pareiškėja telefonu (elektroninio pašto adresu

Pareiškėja nenurodė) dėl pinigų grąžinimo, tačiau Pareiškėja pokalbį baigė, pareiškusi, jog pinigų jai nereikia. Duomenų apie klientų banko sąskaitas UAB „Sporto infrastruktūra“ nerenka.

Klausimas: Ar regos negalią turintys asmenys gali pasinaudoti „Girstučio“ baseino paslaugomis kartu su savo vaikais? Jeigu ne, pateikti tai pagrindžiančius įrodymus.

„Girstučio“ baseino paslaugomis ne tik gali, bet ir naudojasi tikrai daug klientų su negalia, įskaitant regos negalią, taip pat šie negalią turintys asmenys atvyksta su vaikais, tačiau visais atvejais juos lydi suaugęs asmuo, kuris padeda persirengti ir patekti į baseino zoną. Baseino erdvėje papildomai kai kuriais atvejais prisijungia gelbėtojai - kai reikia neįgalųjį įleisti su vėžimėliu į vandenį, ar stebėti plaukiančius negalią turinčius asmenis, ar jų vaikus. Iki šiol „Girstučio“ baseinas nėra sulaukęs nei nusiskundimų, nei pastabų, o esant prašymams, visada stengiamasi atsižvelgti į situaciją ir pagal galimybes padėti žmonėms su negalia.

Klausimas: Kaip „Girstučio“ baseinas užtikrina, kad negalią turintys asmenys ar jų prižiūrimi asmenys galėtų gauti siūlomas baseino paslaugas lygiai su kitais asmenimis?

Negalią turintys asmenys turi teisę lankytis baseine lygiai taip pat ir tokiomis pačiomis sąlygomis, kaip ir visi kiti asmenys. Visgi, atsižvelgiant į tai, kad baseino erdvė yra didelės rizikos erdvė, kiekvienas asmuo turėtų įvertinti savo galimybes naudotis baseino paslaugomis. Dėl šios priežasties vaikams lankytis baseine galima tik su suaugusiojo priežiūra, o negalią turintiems asmenims reikalinga suaugusiojo palyda tik tada, kai to reikalauja jų pačių sveikatos būklė. Pažymime, jog baseine ne tik lankosi, bet ir profesionaliai sportuoja įvairių negalią turinčių asmenų ir sportininkų, kuriems nėra reikalinga suaugusiojo palyda, tačiau apsilanko ir tokių negalią turinčių asmenų, kuriems būti baseino erdvėje be suaugusiojo palydos būtų labai rizikinga. Bet kuriuo atveju, baseino administracija ieško sprendimų ir sudaro galimybes naudotis baseino paslaugomis negalią turintiems asmenims net ir tada, kai tokių paslaugų teikimo rizika yra gana didelė. Gelbėtojai geranoriškai padeda tiek negalią turintiems, tiek jos neturintiems asmenims, tiek asmenims, kurie ateina su vaikais ar be jų, su palyda ir be jos. Pareiškėjos atveju jos negalia turėjo įtakos ne jos pačios apsilankymui baseine, o jos nepilnamečio vaiko saugumo užtikrinimui baseino zonoje, nes dėl objektyvių priežasčių (aklumo) Pareiškėja nematytų nepilnamečio vaiko, jeigu jam kiltų grėsmė. Vienu metu baseinu gali naudotis 50 ir daugiau asmenų, todėl vaikų priežiūra baseine yra išskirtinai suaugusio, jį lydinto asmens atsakomybė.

Klausimas: Ar baseinas teikia kokią nors informaciją apie asmenų su negalia aptarnavimą teikiant paslaugas?

„Girstučio“ baseino vidaus tvarkos taisyklės yra skelbiamos viešai internetiniame „Girstučio“ baseino puslapyje, adresu <https://www.girstuciobaseinas.lt/lt/vidaus-taisykles>. Regos

negalią turintiems asmenims taisyklės yra perskaitomos garsiai administracijoje. Taisyklių 10 punktas numato, kad negalią turintys asmenys, kuriems dėl jų sveikatos būklės yra reikalinga kito asmens priežiūra, Baseine gali lankytis tik lydimi jį prižiūrinčio pilnamečio asmens. Jeigu negalią turinčio asmens sveikatos būklė leidžia naudotis paslaugomis, tai tokie asmenys jomis naudojami be lydinčio asmens. Taisyklių 9 punktas numato, kad vaikai iki 16 metų gali lankytis Baseine tik lydimi juos prižiūrinčių suaugusiųjų asmenų, kurie atsako už jų saugumą. Suaugęs asmuo turi būti vyresnis nei 18 metų ir prisiimti visišką atsakomybę už prižiūrimų vaikų saugumą, sveikatos būklę, elgesį, šių Taisyklių laikymąsi, už vaikų daiktų saugojimą, spintelių saugų užrakinimą. Vienas suaugęs asmuo gali lydėti ne daugiau nei 4 vaikus. Šio punkto sąlygos yra taikomos vienodai visiems asmenims, nepriklausomai nuo jų sveikatos būklės.

Kiti aspektai:

Diskriminacijos draudimas gali būti pažeistas, kai asmeniui atsisakoma suteikti galimybę pasinaudoti tam tikromis teisėmis ar asmuo vertinamas skirtingai dėl savo negalios. Vis dėlto yra situacijų, kai yra objektyvi ir pagrįsta priežastis atsisakyti suteikti tam tikras paslaugas dėl negalios, siekiant apsaugoti kitus teisėtus interesus, tokius kaip asmenų gyvybė ar visuomenės saugumas. Šiuo atveju Pareiškėjai nebuvo atsisakyta suteikti galimybę pasinaudoti paslaugomis, priešingai, Pareiškėjai buvo neatlygintinai ir savanoriškai užtikrinta suaugusio asmens (gelbėtojo) palyda baseino erdvėje (didelės rizikos zonoje), užtikrinant jos nepilnamečio vaiko saugumą vandenyje. Vaiko gyvybė ir jo saugumas yra prioritetinga priežastis, lėmusi, kad baseino administracija užtikrino asmens palydą baseino erdvėje. Visuomenėje egzistuoja ir daugiau teisėtų draudimų regos negalią turintiems asmenims, tačiau visais atvejais jie susiję su visuomenės saugumu (draudimas vairuoti, vykdyti tam tikras darbo funkcijas ir pan.).

UAB „Sporto infrastruktūra“ užtikrina, jog paslaugos „Girstučio“ baseine teikiamos visiems vienodai ir be jokios diskriminacijos. Jeigu tyrimui yra būtina pateikti paaiškinime nurodytą vaizdo įrašą, UAB „Sporto infrastruktūra“ jį pateiks naudojantis programa *Wetransfer*.”

Prie Bendrovės rašto taip pat buvo pridėtos „Girstučio“ baseino vidaus tvarkos taisyklės ir srautų valdymo sistemos *nSoft* išrašas.

2022 m. sausio 24 d. Tarnybai paprašius patikslinti pateiktą informaciją (buvo klausama, kaip yra nustatoma, kad negalią turinčiam asmeniui dėl jo / jos sveikatos būklės yra reikalinga kito asmens priežiūra; ar regos negalią turintis asmuo, atvykęs į baseiną vienas (be lydinčio asmens), galėtų pasinaudoti baseino paslaugomis), 2022 m. sausio 28 d. Tarnyboje buvo gautas Bendrovės Klientų aptarnavimo vadovės Ingos Kreivienės el. laiškas, kuriame buvo nurodyta:

„1. Kaip yra nustatoma, kad negalią turinčiam asmeniui dėl jo / jos sveikatos būklės yra reikalinga kito asmens priežiūra?

Klientui įvardinus negalią ar pateikus neįgaliojo pažymėjimą, aptarnaujantis personalas pasiteirauja bendrinių klausimų: ar klientas Girstučio baseine lankosi pirmą kartą? Ar klientas yra susipažinęs su patalpomis? Ar klientui reikalinga papildoma pagalba lankantis mūsų baseine.

Klientams, kuriems reikalinga pagalba, savo iniciatyva pateikia papildomos informacijos kokios pagalbos reikės. Pvz. klientams su neįgaliojo vėžimėliu reikalinga pagalba persirengiant (padeda lydintis asmuo), pagalbą klientui nuleidžiant jį į baseiną – suteikia gelbėtojai.

2. Ar regos negalią turintis asmuo, atvykęs į baseiną vienas (be lydinčio asmens), galėtų pasinaudoti baseino paslaugomis?

Taip galėtų. Šiuo metu Girstučio baseiną lanko regos negalią turintys asmenys, kurie baseine lankosi vieni. Jie naudojami neregio lazdele - orientavimosi erdvėje priemone, bei Girstučio baseine lankosi jau ne pirmą kartą ir puikiai pažįsta aplinką.

Taip pat norime paminėti, kad, šio skundo atveju, pareiškėja neturėjo neregio lazdelės ir iš pradžių net nebuvo aišku, kad ji yra neregė ir tai paaiškėjo tik, kai reikėjo pildyti dokumentus. Šiuo pareiškėjos skundo atveju lydinčio asmens reikėjo ne tiek dėl neįgaliojo asmens, kiek dėl vaiko, nes vaikus turi prižiūrėti (tiesiogiai matyti) jį lydintis suaugęs asmuo, o šiuo atveju paaiškėjo, kad regos negalią turintis žmogus vaiko vandenyje negalės matyti, vadinasi, lydinčio asmens šiuo atveju reikėjo vaikui apsaugoti.“

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu buvo vertinama, ar Bendrovė, teikdama „Girstučio“ baseino paslaugas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokią diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis). Konvencijos 1 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad prie neįgaliųjų priskiriami asmenys, turintys ilgalaikių fizinių, psichikos, intelekto ar jutimo sutrikimų, kurie sąveikaudami su įvairiomis kliūtimis gali trukdyti šiems asmenims visapusiškai ir veiksmingai dalyvauti visuomenėje lygiai su kitais asmenimis.

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ Bendrojoje pastaboje Nr. 2 (toliau – Pastaba) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiško bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Pastabos 1 straipsnis).

Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatus pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei tiekiamos prekės, produktai ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas. Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių neužtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas. Prieinamumas turėtų būti užtikrintas visiems neįgaliesiems, nepaisant negalios pobūdžio, neišskiriant jų jokiais pagrindais – rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turto, gimimo ar kitokios padėties, teisinės ar socialinės padėties, ar amžiaus. Sprendžiant prieinamumo klausimą reikėtų ypač atsižvelgti į neįgaliųjų lyties ir amžiaus aspektus (Pastabos 13 straipsnis).

Kadangi prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai, kaip nustatyta Konvencijos 19 straipsnyje, ir visapusiško bei lygiateisiško dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida, atsisakymas pritaikyti sąlygas naudotis fizine aplinka, transportu, informacijos ir ryšių technologijomis, taip pat visuomenei prieinamais objektais ir paslaugomis, turėtų būti laikomas diskriminacija (Pastabos 23 straipsnis).

Prieinamumas siejamas su grupėmis, o tinkamas sąlygų pritaikymas – su pavieniais asmenimis. Tai reiškia, kad pareiga užtikrinti prieinamumą yra *ex ante* pareiga. Todėl valstybės, Konvencijos Šalys, turi pareigą užtikrinti prieinamumą prieš gaudamos pavienio asmens prašymą patekti į tam tikrą vietą ar naudotis tam tikra paslauga (Pastabos 25 straipsnis).

Konvencijos 19 straipsnyje „Gyvenimas savarankiškai ir įtrauktis į bendruomenę“ nustatyta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, pripažįsta visų neįgaliųjų lygias teises gyventi bendruomenėje, lygias galimybes su kitais rinktis ir imasi veiksmingų ir atitinkamų priemonių, kad sudarytų sąlygas neįgaliesiems visapusiškai įgyvendinti šią teisę ir būti visiškai įtrauktiems į bendruomenę bei dalyvauti joje, taip pat užtikrina, kad neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis būtų suteikta galimybė naudotis bendruomenei skirtomis bendro naudojimo paslaugomis ir patogumais, kurie turi atitikti jų poreikius.

Konvencijos 30 straipsnio „Dalyvavimas kultūriniame gyvenime, aktyvus poilsis, laisvalaikis ir sportas“ 5 dalies e punktu valstybės, Konvencijos dalyvės, įpareigojamos užtikrinti,

kad neįgalieji turėtų galimybę gauti paslaugas asmenų, organizuojančių rekreacinę, turizmo, laisvalaikio ir sporto veiklą.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Lietuvos Respublikos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių arba priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju Pareiškėja ir jos dukra norėjo pasinaudoti „Girstučio“ baseino paslaugomis. Pabrėžtina, kad Pareiškėja turi regos negalią – yra neregė. Pareiškėjos dukrai yra vienuolika metų. Kaip buvo nurodyta skunde, pirmiausia buvo atsisakyta suteikti Pareiškėjai paslaugas, nes Pareiškėja, būdama akla, negali prižiūrėti savo vaiko baseine. Vėliau buvo sutikta suteikti Pareiškėjai paslaugas – baseine Pareiškėjai ir jos dukrai turėjo padėti gelbėtojas, bet dėl nemalonios situacijos Pareiškėja ir jos dukra baseino paslaugomis nusprendė nepasinaudoti.

Bendrovė paaiškino, kad „Girstučio“ baseino darbuotojai vadovavosi Baseino vidaus tvarkos taisyklėmis, patvirtintomis Bendrovės direktoriaus 2020 m. sausio 29 d. įsakymu Nr. SP-V2020-05 (toliau – Taisyklės). Pagal Taisyklių 9 punkto nuostatas, „Vaikai iki 16 metų gali lankytis Baseine tik lydimi juos prižiūrinčių suaugusiųjų asmenų, kurie atsako už jų saugumą. Suaugęs asmuo turi būti vyresnis nei 18 metų ir prisiimti visišką atsakomybę už prižiūrimų vaikų saugumą, sveikatos būklę, elgesį, šių Taisyklių laikymąsi, už vaikų daiktų saugojimą, spintelių saugų užrakinimą. Vienas suaugęs asmuo gali lydėti ne daugiau nei 4 vaikus.“, o pagal 10 punkto nuostatas – „Negalią turintys asmenys, kuriems dėl jų sveikatos būklės yra reikalinga kito asmens priežiūra, Baseine gali lankytis tik lydimi jį prižiūrinčio pilnamečio asmens.“

Atsižvelgiant į tai, „Girstučio“ baseino darbuotojams kilo abejonių, kas bus atsakingas už vaiko saugumą ir ar Pareiškėja galės pasirūpinti savimi. Pareiškėja nesutiko, kad ją turi lydėti suaugęs asmuo, taip pat nesutiko, kad jos nepilnamečiam vaikui baseine yra būtina suaugusiojo priežiūra (taip nurodyta Bendrovės rašte). Bendrovė savo rašte Tarnybai taip pat pažymėjo, kad Pareiškėjai dėl negalios vienai būti baseine nėra saugu, jos nelydėjo suaugęs asmuo, kartu Pareiškėja atsivedė ir nepilnametį vaiką, už kurio priežiūrą ji taip pat turėtų būti atsakinga, tačiau, pasak Bendrovės, objektyviai to negalėtų padaryti turėdama negalią (aklumą).

„Girstučio“ baseino darbuotojai ėmėsi veiksmų siekiant išspręsti situaciją ir pakvietė vyriausiąjį gelbėtoją bei pasiūlė Pareiškėjai jo palydą būnant baseino erdvėje, bet Pareiškėja

paslaugomis nepasinaudojo. Pasak Bendrovės, Pareiškėja nuo atvykimo elgėsi gana konfliktiškai, o išeidama apšaukė administracijos darbuotojus, grasino ir linkėjo sunkaus gyvenimo.

Bendrovė taip pat nurodė, kad „Girstučio“ baseino paslaugomis naudojasi klientai su negalia, tačiau visais atvejais juos lydi suaugęs asmuo, kuris padeda persirengti ir patekti į baseino zoną. Bendrovė nurodė: „Baseino erdvėje papildomai kai kuriais atvejais prisijungia gelbėtojai – kai reikia neįgalų įleisti su vėžimėliu į vandenį, ar stebėti plaukiančius negalią turinčius asmenis, ar jų vaikus.“ Bendrovė paaiškino, kad, „visgi, atsižvelgiant į tai, kad baseino erdvė yra didelės rizikos erdvė, kiekvienas asmuo turėtų įvertinti savo galimybes naudotis baseino paslaugomis. Dėl šios priežasties vaikams lankytis baseine galima tik su suaugusiojo priežiūra, o negalią turintiems asmenims reikalinga suaugusiojo palyda tik tada, kai to reikalauja jų pačių sveikatos būklė.“

Vėliau Bendrovės Klientų aptarnavimo vadovė patikslino, kad sužinojus, jog klientas turi negalią, yra pasiteiraujama informacijos, ar klientas yra lankęsis „Girstučio“ baseine, ar pažįsta patalpas, ar jam reikalinga pagalba. Klientams, kuriems reikalinga pagalba, savo iniciatyva pateikia papildomos informacijos, kokios pagalbos reikės. Regos negalią turintis asmuo galėtų lankytis vienas; taip pat buvo pažymėta, kad šio skundo atveju Pareiškėja neturėjo neregio lazdelės, iš pradžių nebuvo aišku, kad ji neregė, be to, lydinčio asmens reikėjo ne dėl negalią turinčio asmens, bet labiau dėl vaiko, nes jį prižiūrėti (tiesiogiai matyti) turi vaiką lydintis suaugęs asmuo.

Primintina, kad, pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas. Pažymėtina, kad negalią turintiems asmenims nėra pakankama tiesiog leisti naudotis paslaugomis, bet būtina sudaryti tinkamas sąlygas, kad negalia turintis asmuo galėtų lygiavertiškai pasinaudoti paslaugomis, kad nepatirtų netiesioginės diskriminacijos dėl savo negalios, t. y., kad dėl savo negalios nesusidurtų su kliūtimis, su kuriomis sąveikaujant patektų į mažiau palankią padėtį.

Nagrinėjamu atveju situacija susijusi ne vien su negalią turinčio asmens naudojimosi baseino paslaugomis, bet kartu ir negalią turinčio asmens vaiko naudojimosi baseino paslaugomis galimybe, t. y., su jų buvimu baseine vienu metu. Pasak Bendrovės – jeigu Pareiškėja būtų atvykusi viena, paslaugos jai būtų suteiktos be kliūčių, o problema kilo, kai Pareiškėja atvyko su vienuolikos metų amžiaus vaiku.

Pažymėtina, kad Bendrovės pateikta informacija dėl regos negalią turinčių asmenų lankymosi „Girstučio“ baseine yra kiek prieštaringa – pagal Taisykles ir Bendrovės raštą tarsi darytina išvada, kad regos negalią turintiems asmenims yra reikalingas suaugęs lydintis asmuo, bet kartu teigiama, kad regos negalią turintis asmuo galėtų baseine lankytis vienas ir kad yra tokių atvejų, kai regos negalią turintys asmenys vieni lankosi baseine. Kyla klausimų, ar visais atvejais Bendrovės darbuotojai, remdamiesi Taisyklių 10 punkto nuostatomis, sudarytų galimybes regos negalią turintiems asmenims naudotis baseino paslaugomis. Svarbu pažymėti, kad Taisyklių 10 punkte numatytas reikalavimą negalią turintiems asmenims turėti lydinį asmenį, jei „dėl jų [negalią turinčių asmenų] sveikatos būklės yra reikalinga kito asmens priežiūra“, Bendrovė neturėtų imtis pati vertinti, kokiais atvejais asmeniui dėl jo / jos sveikatos būklės yra reikalinga pagalba. Pats negalią turintis asmuo turėtų įvertinti savo galimybes savarankiškai naudotis baseino paslaugomis.

Taisyklių 9 punkto nuostatos iš esmės numato, kad už vaiko iki 16 metų saugumą baseine yra atsakingi vien tik vaikus lydintys suaugę asmenys. Bendrovė teigė, kad Pareiškėja dėl savo negalios negali baseine prižiūrėti savo dukros. Iš esmės Pareiškėjos dukra dėl savo sąsajos su savo mama, kuri turi regos negalią, patenka į mažiau palankią padėtį. Tokiu atveju pasireiškia asocijuota (siejamoji) diskriminacija – situacija, kai su asmeniu elgiamasi mažiau palankiai dėl jo sąsajos su asmenų grupe, turinčia tam tikrą tapatybės požymį.

Atkreiptinas dėmesys, kad nagrinėjamu atveju galiausiai buvo leista Pareiškėjai ir jos dukrai gauti paslaugas pasitelkus į pagalbą vieną iš gelbėtojų. Dėl šios priežasties nėra pagrindo teigti, kad nagrinėjamu atveju paslaugą buvo atsisakyta suteikti, bet vertintina, ar paslauga buvo teikiama tokiomis pat sąlygomis.

Pažymėtina, kad faktas, jog Pareiškėja ir jos dukra pirmiausia susidūrė su atsisakymu suteikti paslaugas, traktuotinas taip, kad jos patyrė papildomus neigiamus išgyvenimus, kurie kilo iš esmės dėl Bendrovės darbuotojų veiksmų (atsisakymo suteikti paslaugas) sužinojus apie Pareiškėjos negalią. Pareiškėja susidūrė su išankstiniu požiūriu, kad jai ir jos dukrai negali būti teikiamos paslaugos, o atsisakymo priežastis buvo susijusi su Pareiškėjo negalia. Nors vėliau buvo rastas sprendimas ir paslaugas buvo sutikta teikti, tokia situacija suponuoja, kad Pareiškėja gavo siūlomas paslaugas ne tokiomis pat sąlygomis kaip negalios neturintys asmenys.

Be to, pabrėžtina, kad Bendrovė sudarė galimybes Pareiškėjai ir jos dukrai gauti baseino paslaugas, t. y., vyriausiasis gelbėtojas turėjo padėti Pareiškėjai ir jos dukrai baseine. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad Bendrovė norėdama gali sudaryti sąlygas asmenims naudotis baseino paslaugomis ir suteikti reikalingą pagalbą.

Vertinant skunde nurodytą situaciją, manytina, kad Bendrovė gali sudaryti galimybes Pareiškėjai ir jos dukrai bei kitiems analogiškose situacijose atsidūrusiems asmenims naudotis baseino paslaugomis, bet tokia situacija anksčiau nebuvo kilusi, taigi Bendrovė neturėjo aiškių procedūrų, kaip darbuotojai turėtų elgtis tokiose situacijose. Pabrėžtina, jog Taisyklės nenumato kliūčių negalią turintiems pilnamečiams asmenims prižiūrėti nepilnamečius baseino paslaugų gavėjus. Dėl šios priežasties rekomenduotina Bendrovei nustatyti aiškiais procedūras savo darbuotojams, kaip aptarnauti regos negalią turinčius asmenis su vaikais.

Konstatuotina, kad nagrinėjamu atveju Pareiškėjai ir jos dukrai nebuvo sudarytos vienodos sąlygos pasinaudoti Bendrovės teikiamomis baseino paslaugomis, taigi Bendrovė pažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkte numatytas pareigas, t. y., padarė lygių galimybių pažeidimą.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 2 punktu bei 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Kreiptis į Bendrovę ir siūlyti sudaryti lygias galimybes regos negalią turintiems asmenims ir jų vaikams lankytis Bendrovės valdomame „Girstučio“ baseine.
2. Įpareigoti Bendrovę išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierių per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.
3. Su sprendimu supažindinti Bendrovę ir Pareiškėją.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė